

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- שומע כעניו
- ספירת העומר ותחילת החשבונות
- ימי בין המצרים - מלח וגמול
- ימים נוראים
- תולדות המלכות
- תולדות המלכות
- ימי הפרושים
- תורה של פסח
- כעניני עבודת התמימות
- שמקדוש
- חמולת המוסר
- שיר הפרושים
- שבת קודש
- מידת הבחיון
- שומע כעניו
- ענינים בשיט ובהלכה
- זמירות שביק
- ימי בין המצרים - מלח וגמול
- ימים נוראים
- תולדות המלכות
- תולדות המלכות
- ימי הפרושים
- תורה של פסח
- כעניני עבודת התמימות
- שמקדוש
- חמולת המוסר
- שיר הפרושים
- שבת קודש
- מידת הבחיון

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com

בארה"ב ניתן להשיג: sales@yefenbooks.com | Warehouse: 8482450220

גיליון מורחב
לקראת שבת
לך לך

פרשת לך לך תשפ"ב
גיליון מס' 178

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מרן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהלת ירושלים

פרשת לך לך

בזכות צדקתו, בהיותו הזכאי היחיד בדור ההוא, הרי שבחירת ה' באברהם, היתה משום שביקש הקב"ה לכוון לו עם, ולשם כך חיפש ותר אחר אדם שיהיה ראוי לכריתת ברית זו, שתעמוד לו ולזרעו עד עולם, ואברהם הוא אשר נמצא מתאים וראוי לכך. כלומר, כשמטיבים עם אדם בתורת שכר וגמול על העבר, יש צורך להקדים מדוע זכה לשכר זה, שהרי המעשים הטובים הם עיקר הסיבה והטעם לנתינת השכר. אך כשבחורים אדם למטרה עתידית בשל היותו מתאים

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (יב, א-ב)

בפסוקים אלו מבטיח הקב"ה לאאע"ה להשפיע עליו רוב ברכה וכל טוב, אך יש להתבונן שאין הכתוב מציין על מה ולמה זכה אברהם לכל זאת. ופלא הוא, כי הגה בפרשה הקודמת, כשבחר ה' בנח וציווהו על עשיית התיבה להינצל ממי המבול, מקדים הכתוב לציין תחילה מה היתה העילה לבחירתו מבין כל יושבי תבל, והכתוב מנמק - 'כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה' (ז, א). ויש להתבונן אפוא, מה נשתנתה בחירת ה' באברהם, אשר הפרשה פותחת בה בלא שום הקדמה, ובטרם השמיענו הכתוב מאומה אודות צדקתו ומעלתו (עיין רמב"ן).

ואף שבדברי חז"ל מצינו, על מעשיו הגדולים של אברהם ונאמנותו לה' במסירות נפש, והושלך עבור אמונתו בה' אל הכבשן באור כשדים (מדרש אגדה הובא ברש"י יא, כח), אולם מעשים אלו לא נתפרשו במקרא, ואם הם היו העילה לבחירתו לא היה לתורה להימנע מלהזכירם, אחר שהם כל הסיבה הקודמת והמוסובבת את מאורע אמירת 'לך לך מארצך'. והנראה לבאר בזה, כי בעוד שהצלת נח היתה

בגליון פרשת לך לך

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

קטעים מתוך דברי תורה אשר השמיע רבינו זצוק"ל בשבת התועודות פ"ר לך לך תשע"ו

לפני קידוש..... עמוד 7

בסעודות ליל שבת..... עמוד 9

תחת כיפת השמים..... עמוד 10

בשבת אחים..... עמוד 12

בסעודות צפרא דשבתא..... עמוד 14

פרנס השבוע

חשוון תשפ"ב

עץ חיים היא למחזיקים בה
הוצאות הדפסות גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו
הרה"ח ר' **עובדיה בר"מ הומינר** שליט"א
יו"ר לשכת הפוסקים

לרגל נישואי בנו **אברהם ה"ו**
עב"ג ברה"ג ר' **יעקב שפירא** רב ומו"ץ בלשכת הפוסקים

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הגן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

לנחוצות ותרומות "פרנס השבוע" החודש
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

ט"ו

חשון תשפ"ב

ברכת מזל טוב

מקרב לב אנו משגרים את ברכותינו המאליפות, למעלת כבוד האי גברא רבה ויקיורא, מחשובי אברכי קהילתנו, איש המודות ורב תבונות, מגדולי תומכי מכוננו, קשוב וער לכל פעולות מכון 'כתבי בן מלך' רודף צדקה וחסד, מרבה פעלים לתורה ועבודה, הפועל רבות ונצורות למכון כתבי בן מלך, מעסקני העיר בית שמש, מקים ומנהל כוללים ומוסדות תורה

הרה"ח רבי 'יהודה כהן' שליט"א

אשר ליבו פתוח וער לכל פעולות "מכון כתבי בן מלך" לרגל השמחה השרויה במעונו עם הולדת בנו למז"ט

יהי רצון שזיכו הוא ומשפחתו לרוות ממנו רוב נחת דקדושה לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החזקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

בהוקרה והערכה
הנהלת המכון אריה קרישבסקי

ספרים
למעלה הימנה
סדרת ספרים
ביאורים ומאמרים
על חשיבות חמ"ש תורה
ספרים
על חמ"ש
ספר
הגות ומחשבה
ביאורי סוחר
ספר
אמונה ומצוות
מגוון
תורה ודעת
אמרימים
תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיועני ממון
סניפים 14 מקומות ברחבי

עבודת חינוך בבתי מדרש
לשמוע סיפורי חינוך
מחוללות לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספרים בן מלך
בתיבת המסירת ספרים חללים

לספק החלילה 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
עמודה מוכנה לפי סעיף 46
לתיאור האריות
mechonbenmelech@gmail.com

כשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בכוון השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך

הנהלת

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

דבר המנון

החיים והבית והחינוך, וסעודה שלישית עם זמרת הדביקות ושיחותיו היסודיות אודות עבודת האדם. ומאז חסרנו כל אלה.

אולם בזאת כולנו נאחזים בעוז, כי אלוקיו של יעקב לא מת, הרוח של קהילתנו חיה וקיימת, מפכה בעוז, כי מורשת גדולה ועשירה הותר לנו רבינו, אשר המה חקוקים בכתב על גבי ספרי בן מלך אשר יעמדו לנו לנצח נצחים, וחרותים המה על לוח לבנו בצורת היהודי, בצביון המצוות, השבת, והמועדים.

הקהילה הקדושה תחזיק מעמד, בראשות מוריני שליט"א נתלכד מסביב לרוחה ורעיונה של עדתינו, כי את זאת לא נטלו מאתנו. אלו נכסי צאן ברזל שלנו, יש לנו את הקב"ה, יש לנו תורה, יש לנו תפילה, יש לנו שבת, יש לנו מועד, יש לנו צורת יהודי. את דברי התורה נשנן ונלמד, כי זה חלקנו מכל עמלנו. לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה.

עם תובנה זאת אנו באים לאירועי יום ההילולא, שיתקיימו בשבוע הבא, העליה לציון, סעודת היארצייט והמעמד הגדול בו ישאו דברים על מורשתנו של רבינו זצוק"ל, בו נזכה לאורו של ספר בן מלך החדש שיצא עתה לאור. בזאת נתעצם ונתחזק כי הדרך והמסילה כבושים לפנינו - 'בעל הבן מלך' הלך מאתנו, אך את ה'בן מלך' הותר עבורינו.

לא מובן מאליו היה הדבר, כל מה שיש בידינו הרי שלכם הוא, אתם התומכים והמניינים הקבועים מאז החלה הדפסת הספרים, על ידיכם נותר שריד וזכר לתורתנו של רבינו, כי תורה שבעל פה כאשר בעליה נאספים משתכחת והולכת, ובזכותכם הדברים משתמרים ונחקקים, והכלל כולו זוכה לתורתו המיוחדת, ללמוד וללמד לשמור לעשות ולקיים, ובכלל זאת גם להוציא לאור את חלקי תורתנו הנתורים, להיות לנו ולזרענו אחרינו לברית עולם.

התרגשות וחלחלה אוחזים בנו לקראת שבת ההתנועות השנתית במירון, כאשר אנו מתקרבים אל הררי הגליל, נזכרים אנו עת שהיה רבינו זצוק"ל מקדם אותנו עם פניו המאירות, ככל שאנו מנסים להיכנס להוויית 'שבת מירון', הגעועים גוברים ומתחזקים.

שעה גדולה זו של כניסת השבת, אה, איזה עונג עילאי, קבלת שבת ותפילת מעריב, הכל אמנם ממשיך, אולם רבינו נעדר, וכאשר נזמר שלום עליכם נשוב ונזכור כיצד היה מברך אותנו את ילדיו היקרים, והמשא הגדול לפני קידוש, בו היה מבאר את כל עניין קידוש היום. ובהגיע עת הקידוש עצמו, הרי נצבט את עצמנו, הלא את קולו של רבינו אנו כמהים לשמוע בנעימת הקידוש, כשהציבור כולו מקשיב ודומם.

הגעועים אין להם שיעור. כל שלב ותנועה של סעודת השבת, מעוררים כמיהה לאשר איננו עמנו היום. זכרון עז וחזק מקיפים את כולנו, זה היה אך אתמול ושלשום, כאשר ישבנו בצוותא ורבינו בראשינו וזיו השבת על פני כולם, כך בעת הסעודה בה היו נשמעים דבריו הנעימים והמקיפים בביאור עבודת השבת, מכל הצדדים. כך כשהיה מנהיג ברמה את שירת הזמירות כולם כאחד, בשירה ובריקוד.

ולאחר מכן ה'לופט תורה', תחת כיפת השמים, אייכה, רבינו, תורת סוד בהירה ומאירה, עומד ומשמיע ומקרב את הדברים אל השכל ככל הניתן, והמושגים מרחפים לגד עינינו, מזכירים נשכחות מאפלולית קדושת ליל שבת במירון לאורן של כוכבים: יחודא עילאה, צלם אלוקים, שמות הקודש, עשר ספירות. וכך הלאה, ה'באטע' על שירותיה ודיבוריה, וה'שטייענדיגע תורה' כאשר שוחח עם מתי מעט בסוד שיח. תפילת שחרית, וסעודת צפרא דשבתא עם שיחותיו הנעימות אודות הנהגת

ואברכה מברכיך ומקלליך אאור, ונברכו בך כל משפחות האדמה (יב, ג)

הביאור בפשוטו הוא שכל משפחות האדמה יראו את הצלחתם וטובתם של זרע אברהם, ויתברכו בינם לבין עצמם להיות כמותם, כלומר שלא תהיה משפחה ואומה שתהיה לה איזה מעלה וחשיבות שאין אותה בישראל, שהרי אם יימצא דבר טוב ומעלה חשובה שיש לאומה אחת יותר מישראל, אם כן הרי אומה ומשפחה זו אינה מתברכת בזרעו של אברהם, שהרי יש להם דבר מעלה יותר מאברהם, [ועל כל פנים כלפי דבר זה]. הרי שברכה זו היא ברכה נפלאה וכוללת, שכל המעלות והטובות שישנם בעולם, יהיו נמצאים בישראל.

והנה דרשו חז"ל (יבמות סג) - 'אמר רבי אלעזר מאי דכתיב ונברכו בך כל משפחות האדמה, אמר ליה הקדוש ברוך הוא לאברהם שתי ברכות טובות יש לי להבריך בך, רות המואביה ונעמה העמונית'. כלומר שדרשו 'ונברכו' משלשון הברכה אילנות, שיש באומות העולם נטיעות של נפשות בעלי מעלות מסויימות ומידות תרומיות, ובעלי אותן תכונות יבואו להתחבר בישראל, וכאשר יתגיירו בצירוף תכונותיהם יתנו את פריים בשלימות.

ועל פי דברינו בפשוטו של מקרא, יש לבאר קשר דרשה זו עם הפשט, שהרי נתבאר שפסוק זה מבשר לאברהם שכל המעלות יהיו בזרעו, ולא תהיה מעלה אחת שישנה באומות העולם ואינה בישראל. והנה מטעם זה סיבב קורא הדורות מראש, שאותם נקודות טובות שנתפזרו בין האומות, והיינו התכונות החשובות שיש בהם למלא את בנין השלימות, יבואו ויתחברו בישראל, ועל ידי זה אכן בסופו של דבר לא יהיה עם ישראל חסר אפילו מעלה אחת, כי אפילו אותם יחידים בעלי תכונות יקרות שנתפזרו בין האומות, ישובו ויתדבקו בישראל, והמעלה הזאת שיש בהם תשכון אף היא בישראל.

* * *

אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקה מכל אשר לך, ולא תאמר אני העשרתי את אברם (יז, כג)

בגמרא (סוטה יז) 'דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל, זכו בניו לב' מצוות, חוט של תכלת ורצועה של תפילין, בשלמא רצועה של תפילין דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין

וראוי לה, אין צורך להקדים טעם לדבר, כי עצם הבחירה בו מלמדת על משמעותה מאליה, שמבין כל יושבי הארץ - נמצא הוא האדם הנכון והראוי להיבחר למטרה נעלית זו.

כלומר שבחירת אברהם לא היתה מחמת העבר שלו, אלא מחמת העתיד שלו, ולכן אין זה מעניינה של התורה לספר את מה שאירע לפני בחירתו.

בחירת אברהם לתפקיד רב האחריות הזה, לייסד את עם ה', לא באה אפוא בתורת הטבה אישית כגמול על מעשיו הטובים, אלא ביקש הקב"ה אדם אשר מלבד צדקותו ויושר לבבו - יש בו איתנות רוח, עוז ומסירות עצומה, להנחיל את מורשת האמונה בו יתברך, לעבדו וללכת בדרכיו - לדורות הבאים אחריו.

ואכן מצינו שהכתוב מבאר בהמשך את הטעם לבחירת ה' באברהם, ומנמק הכתוב משום שיש בו את התכונות הנדרשות לכך - 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט' (יח, ט).

הנה כי כן, הנימוק שכתבה תורה לבחירת ה' באברהם להיות לגוי גדול, אינה מצד תגמול על מעשיו הטובים, אלא משום שמעשיו מוכיחים שהוא המתאים לעשות ממנו גוי גדול ועם לה', שהרי הוא יצווה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור את דרך ה'.

ומשום כך לא הוצרך הכתוב להזכיר טעם ונימוק זה קודם אמירת 'לך לך', כיון שאין זה בתורת שכר, אלא הבחירה בו היא מצד שראה אותו הקב"ה כאדם המתאים והראוי להיבחר למטרה נעלית זו. [ואף מה שגילתה התורה שם הטעם 'למען אשר יצווה' הוא בדרך אגב בתוך סיפור הדברים שם, ולא היה הכרח לכתוב לגלותו כנימוק לבחירה ואמירת לך-לך].

והיינו מה שאמרו חז"ל (ב"ר כט, ג) 'שלש מציאות מצא הקב"ה - אברהם, דוד וישראל' אברהם דכתיב 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך' וכו'. והנה אילו היתה בחירת ה' באברהם באה בתורת שכר והטבה אישית על מעשיו, לא היתה בו משמעות של מציאה, ומתוך שאברהם אכן נחשב כ'מציאה', משמעות הדבר שביקש הקב"ה אדם כאברהם ליעד לו את התפקיד הנשגב והרם, ובחר בו כאשר מצא את לבבו נאמן לפניו, למלאות את המטרה שלמענה נבחר.

* * *

שבראש, אלא חוט של תכלת מאי היא, דתניא היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, שנאמר ויראו את אלוקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, וכתבי כמראה אבן ספיר דמות כסא'.

וצריך להבין, מה הקשר בין מצוות אלו לאמירת אברהם 'מחוט ועד שרוך נעל'.

וכן צריך ביאור מהלך דברי הגמרא 'בשלמא רצועה של תפלין דכתיב וראו וכו' אלא חוט של תכלת מאי היא'. ואין מובן מה העדיפות של רצועה של תפלין דיותר אתי שפיר. ומה תירצו שדומה לכסא הכבוד.

ועיין רש"י שפירש - 'בשלמא רצועה של תפלין - קיבול שטר הוא דאיכא הנאה דכתיב וכו' אבל חוט של תכלת של ציצית מאי הנאה איכא'. וגם דבריו צריכים ביאור.

והנראה בזה, דהנה הטעם שלא רצה ליטול ממלך סדום משום שלא יאמר 'אני העשרתי את אברהם', כלומר שהיה רצונו שיראו הכל כיצד מתקיימת הבטחת ה' 'ואברכך' וה' הוא שמעשיר אותו. ולשם כבוד ה' ויותר על הון רב, כדי שיראו שהוא שייך לה' יתברך. ומידה כנגד מידה זכה למצוות שניכר בהם שהיהודי נקרא שם ה' עליו, ואכן שני מצוות אלו במיוחד באים להראות שבן ישראל הוא בן לעם ה', וזה מה שהקשו בגמרא בשלמא תפלין מבואר שהוא הוכחה להיותו של ה', שהרי נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, אבל ציצית מאי היא, כיצד מוכח בזה שהוא של ה', ועל זה תירצו שתכלת דומה לכסא הכבוד, ולכן גם בציצית יש ביטוי לשם ה' המצויין על האדם.

* * *

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד (טו, א)

נתקשו המפרשים בביאור פסוק זה, לאיזה צורך בא מחזה ודיבור זה, ורבים מהמפרשים וכן במדרשי חז"ל (ב"ר מד, ד) ביארו באופנים שונים שהוא מקושר להאמור למעלה בענין מלחמת המלכים, שהיה דואג שמא יקומו עליו מלכי האומות, או שחשש שמא נתמעט שכרו, ולפי דבריהם כל מחזה זה הוא פרשה בפני עצמה, שבא הקב"ה ונגלה על אברהם אבינו כדי ליישב ולהפיס את דעתו.

ונראה, שעל פי פשוטו הוא מקושר להמשך הפרשה, והוא הקדמה לברית בין הבתרים, ובא הקב"ה והקדים לו דברו שלא יירא מצד התארכות הזמן שעדיין לא נתקיימו כל ההבטחות, אלא עדיין ההבטחה בעינה עומדת ושכרו הרבה מאד. והיה כוונת הדיבור להמשיך לומר לו את ברית בין הבתרים, כמו שנכתב בהמשך - 'ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה' (פסוק ז), ונתנית הארץ לרשתה היא עצמה השכר הרבה מאד, אלא שהפסיק הענין בשאלת אברהם שאמר 'מה תתן לי ואנכי הולך ערייר'. ואז השיבו הקב"ה תחילה בהבטחה על הזרע אשר יצא ממעיו, וכן על ריבוי הזרע. ואחר כך שב לענייני הראשון להבטיחו את הארץ לרשתה, וכרת עמו על זה את ברית בין הבתרים.

וכן מדויק מהלשון שם - 'ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך וכו'. ולא נאמר ויאמר ה' אל אברהם, כיון שהוא המשך אחד המקושר לדיבור והמחזה שלפני כן, והוסיף ואמר אליו, אני ה' וכו'. (ועיין רש"י לקמן כא, א ד"ה כאשר דיבר).

* * *

וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול (טו, יד)

צריך להבין מה הצורך להודיע כל זאת לאברהם אבינו, מאות שנים מראש. ולכאורה הם פרטים צדדיים, כי הנוגע לענין ירושת הארץ הוא ההודעה שיתעכב הדבר ארבע מאות שנה ובינתיים יהיו גרים ועבדים ויענו אותם, ולבסוף בדור הרביעי ישובו הנה. אך מה החשיבות בהודעת פרטים אלו 'וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי', וביותר סיום הפסוק 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול', שהוא לכאורה דבר צדדי במאורע הגדול של יציאת העם מתחת עול עבדות פרך של מאות שנים.

וכמו"כ מצינו בעת היציאה זמן רב לפני שיצאו ישראל ממצרים בפועל, מיד בתחילת הדיבור בסנה, כאשר מבשר ה' למשה כי פקוד פקד אותם לגאלם, הוא מודיעו כחלק מבשורת הגאולה כי בעת היציאה יזכו ברכוש המצרים - 'והיה כי תלכון לא תלכו ריקם. ושאלה אשה משכנתה וגו' כלי כסף וכלי זהב וגו' ונצלתם את מצרים' (שמות ג, כא). וזאת מלבד הציווי בפועל שנאמר להם בערב היציאה ממש (שם יא, ב).

ונראה, כי חשיבות ענין הרכוש ביציאה, היינו משום שהוא שלימות הגאולה, כאשר ע"י זה נתברר

וגו", דהיינו כריתת והסרת הערלה, שעל ידי כך נחתם החותם בבשרו.

ונראה, שמצד יסוד הברית בין ה' לאברהם עצמו, לא היה צורך בהטבעת חותם בבשרו, וכדרך כל הבריתות שכרת ה' עם אוהביו, שלא נתלו במעשה אלא בשעתם בלבד. אולם, לא הרי כריתת ברית עם איש אחד שנתגלה אליו ה' ישירות, ככריתת ברית עם עם לדורותיו, שכן בברית זו אשר אינה נכרתת עם כל אדם באופן פרטי, יש להביא לידי כך שיהיו הדורות נמשכים אחר ברית האבות [וכנסח הברכה 'להכניסו בבריתו של אברהם אבינו'], לפיכך מן ההכרח להנציח את הדבר ע"י אות תמידית, שרק בכך תתקיים כברית נצח אשר כל בני האומה עד עולם מיוחסים וכפופים לה, ובלעדיה לא תהא הברית נזכרת.

וזהו ביאור נוסח הברכה 'אשר קידש ידיד מבטן וחוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש' - רק אצל הצאצאים הודגשה החתימה בבשר בתורת 'אות ברית', אבל אצל אברהם עצמו לא הוצרכה המילה עבור האות, אלא בעיקר עבור עצם מעשה הברית.

אמנם, לשם הטבעת חותם בבשר, לא רצה הקב"ה להפוך את האדם לבעל מום, ולצוותו לחקוק אות בבשרו באופן שיגרם נזק לגופו, לכן גזרה חכמתו יתברך לחתוך את בשר הערלה, שבניגוד לשאר אברי הגוף אשר מטבע הדברים כל שינוי בהם יפגע בשלמותם, הרי שהערלה היא חלק מיותר ואין כל פגם בהסרתו, ואדרבה, יש בכך אף תיקון הגוף והשלמת צורתו.

ולאמיתו של דבר, משום טעם זה עצמו, אף אלמלא כוונת אות הברית שבמילה, היה מן הראוי להסיר את הערלה, לשם תיקון הגוף ושלמות צורתו. ואפשר שמצות המילה שהוזכרה בפרשת תזריע 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' באה משום צד זה שבמצוה. ולכן לא הזכיר שם הכתוב לא את הברית ולא את אות הברית שיש בכך, שאינו מן הענין באותה פרשה. ועוד יבוארו הדברים במקומם בעז"ה.

* * *

ויאמר אלוקים אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקימותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו (ז', ט)

הקב"ה נתן לאברהם את יצחק רק באחרית ימיו, והדבר צריך תלמוד, וכן שאר האבות נישאו וילדו באיחור רב.

שבסופו של דבר היתה בחינת גאולה למפרע, כיון שנתגלה שבעצם עבדו ישראל עבור עצמם בארץ לא להם ורוקנו אותה, כלשון הכתוב 'ונצלתם את מצרים'. שאף שכל עת שהייתה הגלות בתקפה, הרגישו כעבדים ומשוועבדים אשר כל יגיעם ופרי עמלם אוכל עם אחר, אולם אחרי ככלות הכל כאשר נשלמה תקופת העבדות ויצאו לחירות עולם, הוברר כי בסופו של דבר לא הפסיד העם את כל הריחוק מעמלו בפרך מאות בשנים, וכל שכרם הגיע להם משלם מאת המצרים אשר נשתעבדו בהם.

וכן מבואר בגמרא בעובדה של גביהא בן פסיסא (סנהדרין צא.), שהרכוש הגדול שנטלו היה עבור שר פועלתם ועבודתם כל השנים הללו.

וזה גם עניינו ותכליתו של האמור בתחילת הפסוק - 'וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי'. כלומר שאמנם עם ישראל מוכרח לעבור שלב זה של עינוי ועבדות, אך בסופו של דבר לא יוותר חוסר צדק, אלא הכל יבוא על מקומו בשלום, כאשר את הרכוש שמגיע להם יקבלו בשלימות, וגם הנקמה במעניהם תושלם, ואז גם יזכו לבוא אל המנוחה ואל הנחלה בארצם.

* * *

זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריו המול לכם כל זכר. ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם (ז', יא)

שני חלקים מרכיבים את מצות המילה: 'המול לכם כל זכר' - דהיינו מעשה המילה עצמה - שהוא עצם החיתוך [אף בלא הסרת הבשר], שזה קיום הברית בפועל, ומזה נובע ענין הטפת דם, החלה גם על הנוול מהול. ועוד נכלל במעשה המצוה חלק נוסף - 'ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם' - דהיינו החותם שניתן בבשר, המהווה אות והנצחה תמידית לברית הנכרת בין איש מיישראל לאלוקיו. וכשם שמצינו באות הקשת (לעיל ט, ח-טו) שיש 'ברית' ויש 'אות הברית'. הברית הוא עצם ההסכמה וקשר בין הצדדים אשר כורתים ברית לחיזוק ותוקף תמידי של ההסכמה והקשר ביניהם, וכדי שתזכר הברית ויהיה לה קיום, עושים 'אות ברית' לסימן ולזכרון לקיים את הברית.

וזה פשר הכפילות שישנה לכאורה בלשון פסוקים אלו, תחילה 'המול לכם כל זכר', המוסב על מעשה החיתוך עצמו והטפת הדם, גם לפני שנקבע היכן מקומו, ושוב 'ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות

ונראה לבאר, כי סדר זה התחייב מפאת הענין המיוחד שבשלשת האבות, אשר כל אחד מהם נחל את מעלת אבותיו, והוסיף עליה מעלה ושבח משלו.

והנה כדי שענין זה יתמלא בשלימות, היה צריך שכל אב יוליד את בנו ממשיכו, לאחר שכבר הושלמו מעלותיו וכבר השיג את דרגת גדולתו במלוואה, כי אז יתכלל מעלתו בבנו הבא אחריו בשלימות, שאופן זה, על יסוד מדרגה זו שאליה הגיע אביו - יוסיף הבן ויכביר מעלה על מעלה, כדי להגיע לפסגת דרגתו הוא. שלימות מעלתו של אברהם, הגיעה לשיאה בעת

שכרת עמו ה' את ברית המילה. לפיכך, אילו היה נולד יצחק קודם לכן, הרי שהיה נולד לאב בלתי מהול ומחוסר עדיין מתכלית מעלתו, על כן עיכב ה' את לידת יצחק עד כה, כדי שדרגתו הרמה והמושלמת של אברהם לאחר ברית המילה, היא אשר תהווה יסוד ומוצא לדרכו של יצחק, ועליה יוסיף מעלה על מעלה. וכן מצינו במדרש - 'זמן היה לו לאברהם אימתי שניתנה לו מילה וכו'... כדי שיצא יצחק מטיפה קדושה' (בראשית רבה מו, ב).

ועל דרך זה הוא גם הטעם ביצחק ויעקב שנישאו וילדו את בניהם באיחור רב.

היכל השבת

קטעים מתוך דברי תורה אשר השמיע רבינו זצוק"ל
בשבת התועודות פר' לך תשע"ו

לפני קידוש

כליל מעסקי וצרכי עצמו, כי יום זה מיועד אך ורק לענייניו של הקב"ה, ולכן על האדם להתייחס לכל צרכיו כאילו הכל עשוי. ומשום כך אסור לו לאדם לעסוק בחפצי עצמו אפילו אם אין בהם גדר מלאכה. ואפילו סתם דיבורים בעלמא שאין בהם מענייני שבת או כבוד ה', אין לדבר בשבת, כדאיתא בפוסקים בשם הירושלמי (טור ושו"ע סימן שז).

וגדר זה הוא רק בשבת שהוא יום ה', אבל ביו"ט אין איסור להתעסק בענייני עצמו, רק שמשום כבוד קדושת היום שהוא 'מקרא קודש' צריך לשבות בו מ'מלאכת עבודה', אולם אין איסור בעצם הפנייה לעסוק בצרכי עצמו.

ונראה שיש טעם נוסף לזה שדווקא בשבת נאמר 'שבות כאילו כל מלאכתך עשויה', והיינו מטעם גדר 'מנוחת השבת', שבשבת מצות המנוחה שתהא דוגמת מנוחת השי"ת במעשה בראשית, שביום השביעי כבר היתה כל מלאכתו עשויה וכמו שכתוב - 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה'.

ולכן מוטל על האדם לראות כאילו 'כל מלאכתך עשויה' משום שמצות השביתה בשבת הוא סוג מנוחה מיוחד, מנוחה של עונג, 'מנוחת אהבה ונדבה', מנוחה

עם כניסת השבת מוטל על כל אחד להתנער מכל ענייניו, ולהיות במצב של שחרור מלא ומנוחה שלימה, כדאיתא בחז"ל במכילתא - 'שבות כאילו כל מלאכתך עשויה' (פרשת יתרו).

והנה דבר זה נאמר רק בשבת ולא ביו"ט, ואף שגם כל יו"ט הוא מקרא קודש ויום שבתון, אבל הלכה זו של 'שבות כאילו כל מלאכתך עשויה' הוא דין מיוחד לשבת בלבד.

והטעם בזה היינו משום אופי 'קדושת השבת', שכל מהותו וצביונו הוא בכך שהוא יום מקודש ומיוחד אך ורק לה' וכדכתיב - 'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך - ויום השביעי שבת לה' אלוקיך' (שמות כ, ט). וזה גדר מהותו של השבת 'שהוא יום ה', וכדכתיב 'ויקדש אותו' (בראשית ב, ג), דהיינו שקידש אותו הקב"ה לשמו וכלשון התפילה 'אתה קדשת את יום השביעי לשמך' (תפילת ליל שבת). כלומר מצות השבת שמוטלת עלינו היא שיהא יום זה מוקדש לגמרי אך ורק לשמו יתברך, וצריך כל אחד להסיח דעת לגמרי מענייני עצמו, ולהקדיש את היום הזה אך ורק לענייני ה' יתברך. וכמו שכתוב - 'אם תשיב משבת רגלך, עשות חפצך ביום קדשי, וגו' וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דברי' (ישעיה נח, ג). וזה הכוונה 'כאילו כל מלאכתך עשויה', שביום השבת יש לאדם לנתק עצמו

משום שהכל מוכן ומתוקן, 'מנוחה שלימה שאתה רוצה בה', ולא רק משום שקדושת השבת מאלצת אותו להפסיק את המלאכה. וכמו שכתב רש"י - 'שבת שבתן - מנוחת מרגוע ולא מנוחת ערא' (שמות לא, טו).

הנה כי כן, הלכה זו שבשבת קודש חייב אדם לראות עצמו 'כאילו כל מלאכתו עשויה, נובעת גם משום 'קדושת השבת' וגם משום 'מנוחת השבת'. ולכן נאמר דין זה רק בשבת שניתן לנו 'לקדושה ולמנוחה', מה שאין כן יו"ט שניתן לנו 'לששון ולשמחה'.

אחת מהלכות ה'קידוש', הוא שיהא הקידוש במקום סעודה (שו"ע או"ח סימן רעג סעיף א), ובראשונים ישנם שני דעות בביאור הלכה זו, יש משמע בדבריהם שהוא **תנאי בעצם הקידוש** שיהא סמוך לסעודה, ויש אומרים שהוא **תנאי בסעודה** שתהא במקום הקידוש. ועיין בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק ד סימן סג) שהאריך בזה.

ובוודאי שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, כלומר שמצד אחד יש דין בקידוש שמיד אחר שמקדש עליו להתחיל לקיים את מצות היום ולכבדו בסעודת השבת, ובכך מקיים בפועל מיד את הכרזתו על קדושת היום. ומצד שני יש גם דין בסעודת השבת שתהא פותחת בקידוש על הכוס, שבכך מוכח שהסעודה היא לכבוד קדושת היום, שבלא זה מי ימיר שהיא סעודה לכבוד שבת, ועל ידי שעושה את הקידוש ומכריז על קדושת היום סמוך לסעודה, מתבטא בזה שהסעודה היא לכבוד קדושת היום.

[ויש להעיר על מה שדנו הפוסקים (עיין הגהות רעק"א או"ח סימן תריח) לגבי חולה הנצרך לאכול ביום הכיפורים האם עליו להקדים עשיית קידוש לאכילתו ביוה"כ, וזה תמוה מאד כי הרי קדושת היום של יוה"כ מתבטא דווקא בעינו, ואילו היה קידוש ביוה"כ היה צריך לסמוך לה את העינוי שהוא צורת קיום קדושת היום ביוה"כ. וגם כשחל בשבת, הרי בשבת זו קדושת היום היא דווקא בעינוי.

וגם מה דנקטו בשו"ע (סימן תריח סעיף י) שחולה האוכל סעודה ביום הכיפורים יאמר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון ויזכיר את יום הכיפורים, צ"ע רב כי כל מה שתיקנו הזכרה בברכת המזון הוא משום שהסעודה היא סעודת הבאה מצד היום, והיא 'סעודת שבת' ו'סעודת יו"ט', ולכן גם בעינוי שברכת המזון שבאה על סעודת היום תהא בה הזכרת היום, וכפי שביארנו במקו"א (ספר 'בן מלך שבת קודש' שער ד' מאמר ה') אולם

ביום הכיפורים לא שייך סברא זו כי הרי אין 'סעודת יוה"כ', וסעודה זו היא 'סעודת חולה' ולא 'סעודת היום'. והבן.]

עוד ענין יסודי ישנו בקידוש, שתיקנו חכמים שצריך לקדש גם בתפילה וגם על הכוס, וכלשון הגמרא (ברכות לג:) 'מקדש בצלותא ומקדש אכסא'. ותמוה המפרשים אמאי תיקנו לקדש שתי פעמים, גם בתפילה וגם על הכוס. ובשלמא בהבדלה איתא בגמרא שם שהטעם שכאשר היה בידם להשיג יין, תיקנו להבדיל על הכוס, וכאשר נעשו עניים חזרו ותיקנו בתפילה, אמנם אמרו שמי שיש בידו יבדיל גם על הכוס. אבל בקידוש שתיקנו כן לכתחילה, לקדש הן בתפילה והן על הכוס, צריך ביאור למה הוצרך דבר זה.

ויותר תמוה שהרי קידוש צריך שיהיה במקום סעודה ושיהיה על הכוס, והנה בעת שמקדש בתפילה הרי יוצא בזה ידי חובת קידוש מן התורה, ונמצא שעל ידי זה מפסיד שלימות מצות הקידוש שתיקנו חכמים שיהא על הכוס ושיהא במקום סעודה וסמוך לה. ובמשנ"ב כתב - 'ומסתמא אין מדרך העולם לכון לצאת את המ"ע ד'זכור' בתפילה כיון שיש לו יין או פת ויכול לקדש עליהן אח"כ בברכה כדון, וטוב יותר שיצא אז המ"ע דאורייתא משיצא עתה ויהיה בלא כוס ושלא במקום סעודה' (סימן רעא ס"ק ב). וזה תמוה מאד דהרי תיקנו חכמים 'קידוש בצלותא', ואטו יכוון שלא לצאת ידי תקנת חכמים, (ועיין באגרות משה שם שהאריך בזה). וצריך ביאור אפוא אמאי תיקנו תרתי קידושא.

ונראה הביאור בזה דהנה איתא בגמרא לגבי שבת ויו"ט שצורת עשיית היום היא 'חלקהו, חציו לה' וחציו לכס' (פסחים סב: ביצה טו:), וכן איתא בירושלמי (שבת פרק טו הלכה ג) לגבי שבת 'תן חלק לתלמוד תורה, וחלק לאכול ולשתות'. כלומר שעשיית השבת והיו"ט מתקיים בשני אופנים, הן בעבודת ה' מיוחדת לכבוד קדושת היום, והן באכילה ושתיה לכבוד היום. והם שני סוגים וצורות לעשות על ידם את השבת ואת היו"ט.

ובזה מבואר מה שתיקנו חכמים שני קידושים, אחת בצלותא ואחת על הכוס במקום סעודה, דהיינו, שתיקנו לקדש על כל אחד מהאופנים של עשיית היום. ובקידוש שעל הכוס תיקנו להקדים את הקידוש לפני הסעודה, שבכך יש הכרזה על הסעודה שהיא לכבוד היום כמו שביארנו, ואילו בקידוש בצלותא הקידוש הוא תוך התפילה, והקידוש והתפילה באים כאחד.

ונראה שזה הטעם למנהג המובא בטור לומר

החול לשבת, אבל בכל זאת בשבת היא באה מתוך גוון ורוממות מיוחדת של קדושת השבת. וזה מה שמקדימים בסוף מאמר כגונא 'כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדווה בנהירו דאנפין'. שעל ידי זה קובעים מעין קידושא לכלל תפילת ערבית וק"ש וברכותיה שהכל בגוון המיוחד של שבת בחדווה ובנהירו דאנפין.

ושמרו' לפני התפילה שבכך נתוסף גם המעלה של כעין קידוש 'לפני התפילה'. וכמו כן מתקיים ענין זה במנהג תלמידי הבעש"ט לומר מאמר הזוהר 'כגונא' לפני התחלת תפילת ערבית, דהיינו שגם קריאת שמע וברכותיה, תהא עליהם מעין קידוש. שאף שבעצם תוכן הקריאת שמע וברכותיה אין הבדל בין ימות

בסעודת ליל שבת

בפרשת כי תשא, שבפרשה זו מבואר מתנת השבת, כמו שכתוב 'כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדישכם' ובחז"ל דרשו מפסוק זה - 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם' (שבת י:).

ולאחר מכן ניתנו לו הלוחות ככתוב - 'ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני, שני לוחות העדות לוחות אבן, כתובים באצבע אלוקים' (שמות לא, יח).

ואף שעשרת הדיברות כבר נאמרו לישראל במתן תורה ביום העצרת, אבל בחינה זו שהתורה ניתנה להם במתנה בבחינת 'תורה דיליה' זה נתהווה רק על ידי נתינת הלוחות, וכמו שביארנו בארוכה במקו"א (בן מלך חג השבועות - 'שער ה מאמר ד) שנתנית הלוחות היא היתה הנתינה הגמורה של התורה לישראל, שעל ידה היה הקביעות בנפש והחקיקה בלב, כדאיתא בחז"ל לגבי משה - 'אמר רבי יוחנן בתחילה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו' (נדרים לח). וכן לגבי כללות ישראל אמרו חכמינו - 'מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות, לא נשתכחה תורה מישראל' (עירובין נד.). הרי שבחינת נתינת 'נפש' מאת ה' אשר נכלל בנתינת התורה, היתה דווקא על ידי כתיבת הלוחות וכמו שדרשו 'אנא נפשי כתבית יהבית'.

ולכן בכדי לקבל שלשה דברים רמים ונשגבים אלו של ה', היה נצרך שמשא רבינו שלוחם של כנסת ישראל יעלה למרום, ועל דבר זה נאמר - 'עלית למרום שביט שבי לקחת מתנות באדם' (תהילים סח, ט), כי הוא בחינת שבי שלקח דבר ששייך מטבעו לשמים והורידו לעם ישראל בארץ.

והנה סדר הדברים שניתנו למשה היה מוסיף והולך - 'לא זו אף זו', מקדש, שבת, ולוחות. שתחילה ניתן לו המקדש, והנה קדושת השבת יתירה על קדושת

איתא בספר יצירה, שמציאות הבריאה מתחלקת לשלשה מושגים - עולם, שנה, נפש, וסימנך 'ע'ש'ך'. [וראו לציין שמתאים לעסוק בשבת זו בספר יצירה המיוחס לאברהם אבינו ע"ה, שהרי פרשת השבוע היא 'פרשת לך לך' הפרשה של אברהם אבינו].

והנה מצינו שבכל אחד משלושת חלקי המציאות של 'עולם, שנה, נפש', יש חלק המיוחד לה' יתברך, וכל שלושת הדברים האלו נתן אותם הקב"ה לעם ישראל. בתחום 'עולם', כלומר בבחינת 'מקום', יש מקום המיוחד להקב"ה והוא בית המקדש, ונתן אותו הקב"ה לישראל, וכדכתיב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'. וכמו כן בתחום 'שנה' כלומר בבחינת ה'זמן', יש זמן המיוחד לה' יתברך והוא יום השבת, 'יום השביעי שבת לה' אלוך', ונתן אותו הקב"ה לישראל וכלשונו של רש"י בפרשת כי תשא (שמות לא, ג) 'כי אות היא ביני וביניכם - אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה'.

והנה מצינו דבר נשגב ונפלא, שאף בבחינת 'נפש' נתן הקב"ה כביכול את נפשו לישראל שדרשו חז"ל שהתורה היא בחינת נפשו של הקב"ה - 'אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית' (שבת קה). והנה מבואר בזה שנתנה זו של 'נפשי יהבית' היה כאשר התורה נכתבה על גבי הלוחות וניתנו לישראל, שהרי אמרו 'כתבית יהבית'.

ואכן שלשה דברים אלו כיון שהם עניינים השייכים לה' יתברך על כן היו נמצאים במקומו דהיינו בשמים, ולכן אופן נתינתם לישראל היה על ידי שעלה משה למרום ליטלם שם ולהורידם לארץ, כפי שמבואר בתורה שניתנו לו שם שלש פרשיות אלו, תחילה נאמר לו פרשת 'ועשו לי מקדש' שבוה נכלל פרשיות עשיית המשכן לכל פרטי.

ואחר כך נאמר לו פרשת 'אך את שבתותי תשמורו'

ה' מקדש את ישראל בהיות מקדשי בתוכם לעולם' (יחזקאל לז, כח).

וכמו כן על השבת נאמר - 'כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדישכם' (שמות לא, יג) וכן על נתינת התורה לישראל נאמר - 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום' (תהילים קמז). ואיתא בחז"ל על הפסוק - 'כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל' (שמות לד, כז) - 'אומות העולם עתידין לומר אנו ישראל וכו' אמר להם הקדוש ברוך הוא, אתם אומרים שאתם בני, איני יודע אלא מי שמסטרין שלי אצלו הם בני, ואיזו היא זו המשנה שניתנה על פה' (מדרש תנחומא פרשת כי תשא סימן לד).

תחת כיפת השמים

אומרים קדושה אלא בשבת, דכתיב (ישעיהו ו) גבי חיות 'שש כנפים לאחד', ובכל כנף הוא אומר שירה אחת ביום בששת ימי החול, וכשיגיע שבת אומרים החיות לפני המקום, רבש"ע אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר מכנף הארץ זמירות שמענו'.

כלומר שהשגה בקדושת ה' ניתן לו לאדם לזכות לה רק ביום השבת, ועל כן הוא זמן המתאים להתבונן בביאור שמותיו של הקב"ה, להבין ולהשכיל תוכנם ועניינם, שהרי שמותיו יתברך מורים על האופן בו אנו משיגים אותו.

והנה אמרו בגמרא (קידושין עא) 'אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע, ואמרי לה פעמים בשבוע, אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע, דכתיב זה שמי לעולם, לעלם כתיב. רבא סבר למידרשיה בפירקא, א"ל ההוא סבא לעלם כתיב וכו'. תנו רבנן, בראשונה, שם בן שתיים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם, משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה וכו'.

מבואר בזה, שאת השמות הקדושים, דהיינו קריאתם וכתבתם ופירושם כדפירש רש"י שם, אין דורשין אותם ברבים, ואפילו החכמים מוסרין אותו לתלמידיהן רק פעם אחת בשבע שנים ורק ליחידים ולצנועים. אך אין אנו באים לומר אלא את יסודי

המקדש, שהרי המחלל את המקדש ונכנס בו בטומאה ענשו כרת, ואילו המחלל שבת ענשו סקילה. והטעם בזה כי בחינת 'מקדש' יסודו במה שה' בא לשכון בישראל, אולם 'שבת' הוא יום קדשו מצד עצמו, שקבע אותו הקב"ה מצד עצמו ליום הקדוש לו. והדבר הנעלה והנשגב ביותר היא התורה הקדושה, שהיא חכמתו של הקב"ה, וכאמור שהיא בחינת 'נפשי כתבית היבית', וכדאיתא בזהרה (פרשת אחרי) 'אורייתא וקוב"ה חד'.

והנה מכיון ששלושת דברים אלו הם ענייניו של הקב"ה, הרי היותם אצל ישראל הוא אות נשגב על קדושתם.

וכדכתיב לגבי המקדש - 'וידעו הגויים כי אני

אחד העבודות של יום השבת הוא לעסוק ולהתבונן בענייני כבוד ה' יתברך, ולא רק התבוננות במעשי הבריאה שברא בששת ימים, ושבת ונח ביום השביעי, שזה ממצות השבת כמו שכתוב במזמור שיר ליום השבת - 'כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן' (תהילים צב, ה), וכתביב 'השמים מספרים כבוד א-ל' (שם יט, ב), וכלשון התפילה - 'טוב להודות לה' לפיכך יפארו ויברכו לא-ל כל יצוריו, שבה יקר וגדולה וכבוד יתנו לא-ל מלך יוצר כל' (ברכת יוצר). אך יש בעבודת השבת דרגה יותר נעלית דהיינו להתבונן גם בעצם גדלותו וקדושתו של ה' יתברך, וכמו שתיקנו בתפילה - 'ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו' (שם), כלומר שביום השבת מראה הקב"ה את כבודו ית"ש..

ובזה מתייחד סוג ההתבוננות בהשגת כבוד ה' שבשבת, מגילוי כבוד מלכותו שבימות החול, שבששת הימים שבהם ברא הקב"ה את עולמו אזי מסוגלים המה לעמוד בהם על חכמתו וגבורתו יתברך - 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייניך' (תהילים קד), 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה' (ישעיהו מ, כו), בחינת 'לבושין דמלכא'. אולם בשבת קודש הוא זמן נשגב וקדוש שניתן להתבונן לראות בו גם את עצם כבודו, רוממותו וקדושתו יתברך, והוא בחינת 'גופא דמלכא'.

ועיין בתוס' במסכת סנהדרין (לז ד"ה מכנף) שמביא מה שכתוב בתשובת הגאונים 'שאין בני ארץ ישראל

להימצאותו, ואם כן ה' יתברך שהוא בורא הכל והוא סיבת כל הנמצאות, הרי בהכרח שהוא אינו צריך סיבה למציאותו אלא הוא קיים מצד עצמו, כלומר שהוא יתברך 'מחוייב המציאות', דהיינו שמציאותו מחוייבת מצד עצמו, וזוהי פיסגת ההשגה שיש לנו בעצמותו יתברך.

ואמנם על זה אנו אומרים 'קדוש קדוש קדוש', כלומר שזה נשגב מבינתנו ונעלה מהשגתנו, מה היא מהות המציאות הזאת שהיא מוכרחת להיות, מהו דמות ומהות הדבר הזה שהוא 'מחוייב המציאות', וככל שמבינים את הכרח הדבר ועומדים משתאים בפני הפלא הנשגב הזה, הוא יותר כבוד ה' ונחשב להשגה יותר רמה בו יתברך שמו.

ועל פי האמור יש לומר שששת שמות התואר הם כנגד ששת ימי הבריאה שהתבוננות בהם היא בידיעת ה' על ידי מעשיו ופעולותיו בבחינת 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך'. ועל ידי זה ניתן להשיג את ידיעת ה' באופן של שמות התואר. אולם שמות העצם שהוא ההתבוננות עד כמה נשגב מבינתנו השגת עצם מציאותו, כלומר שכל ההשגה בזה היא ההבנה עד כמה שבהכרח אין אפשרות להשיגו, 'תכלית הידיעה שנדע שלא נדע', הרי כאמור הזמן המסוגל להשיג זאת הוא ביום השבת קודש.

נתבאר ש'שם העצם' יש בו שלשה אופנים אהי"ה, הוי"ה, י-ה, והנה השם אהי"ה פירושו שהקב"ה קורא על עצמו שהוא מציאות קיימת אשר היה מאז ויהיה לעולם. וכאשר הנבראים מתייחסים אליו הם אומרים זאת בלשון נסתר 'יהיה', והוא ענין השם י' ה' ו' ה' שהוא מורה על השגה זו של 'הווה קיים' מנקודת המבט של הנבראים שמכירים שהוא יתברך מציאותו קיימת לעולם. ומה שנקרא הוי"ה בוי"ו ולא 'יהיה' בוי"ד מבאר הגר"א (שו"ע או"ח סימן ה סעיף א) משום שהוי"ו היא תקיפה מדגישים זאת בוי"ו, שעל ידי שהוי"ד הופך לוי"ו הוא מבטא את תוקף המושג, [וכמו שמצינו שנקראת 'חיה' על שם שהיתה 'אם כל חי'].

והטעם שאסור להוציא ולבטא שם זה בפה הוא משום שכיון ששם זה נקבע כשמו העיקרי של הקב"ה על כן אין זה מכבודו להוציא מפניו. ורק לעתיד לבוא יהיה נקרא כשם שהוא נכתב, ויהיה מותר לבטא בפה שם הוי"ה, כדאיתא בגמרא - 'אמר רב נחמן בר יצחק, לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה נכתב בוי"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד

הדברים שהם בבחינת 'למיגמר', וזה וודאי נכון וראוי ללמוד וללמד לכל. אולם 'למיסבר' דהיינו ההעמקה וההסברה בעומק הדברים, תלוי הדבר באדם עצמו, וכל אחד יש לו להעמיק ולהתבונן בפנימיות הדברים ולעורר רגשותיו בהתאם, וישיג כפי דרגתו 'כל חד לפום מה דמשער בליביה'. וכאמור שבזמני קודש בשבת ובמועד, ניתן להשיג בזה יותר.

והנה יש תשעה שמות קודש - שמותיו של הקב"ה, ומבואר בקדמונים שיש שני סוגי שמות, דהיינו 'שמות התואר' ו'שם העצם'. שמות התואר הם על שם הנהגתו ופעולותיו יתברך, שנקרא בהם על פי האופן שמתגלה אלינו במעשיו ובהנהגתו, וכגון שם 'אלוקים' משמעותו בורא ומנהיג שופט וקובע, ושם 'שד-י' הוא על שם שהוא יתברך משדד מערכות. וכן כל שמות התואר, יסודם הוא על שם אופי הנהגתו. אולם 'שם העצם' מורה על מהותו ועצמותו כביכול.

מתוך תשעת השמות הללו, ששה הם שמות התואר, ושלשה הם 'שמות העצם'. ושמות התואר היינו, א-ל, א-לוהים, א-לוה, אדני, שד-י, צבאות, וכל שמות אלו הם על שם מעשיו והנהגתו, א-ל' היינו בעל כח כביר, 'אלוקים' היינו בורא ומנהיג שופט וקובע, ומפני כבודו יתברך נאמר שם זה בלשון רבים, ואילו השם 'אלוה' הוא אותה משמעות כשהיא נאמרת בלשון יחיד, 'אדני-', על שם שהוא אדון כל, וגם שם זה נאמר בלשון רבים מפני כבודו יתברך, 'שד-י' על שם שהוא משדד המערכות. 'צבאות' על שם שכל הנבראים הם צבא שלו העומדים כולם לשרותו.

אבל שלושת השמות הוי"ה, אהי"ה, י"ה, הם שמות העצם, ועניינם אחד. דהיינו על שם הוי"ו ועצם מציאותו של הקב"ה שהוא 'מחוייב המציאות', והיא ההשגה המירבית ביותר שניתן להשיג במציאות הבורא יתברך, כי את עצם מהותו אין לנו יכולת להשיג ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, וכל מה שיש בידינו לדעת היינו עצם הדבר שהוא יתברך 'הווה קיים'. וצירוף אותיות אלו י' ה' מורים על עצם ה'היות', כלומר שה' יתברך הוא הווה וקיים בעצם 'מחוייב המציאות', ולא כשאר הנמצאים שכל הווייתם וקיומם הוא רק במקרה משום שה' ברא אותם.

תורף ענין "מחוייב המציאות" הוא ההתבוננות שבהכרח שיש סיבה לכל הנמצאים שישנם, שהרי לא שייך שיהא דבר קיים בלי סיבה, כלומר שאם לא היה מי שעשה וברא אותו לא היה קיים, אמנם בהכרח שבסופו של דבר מי שברא הכל אין לו סיבה קודמת

נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י, וכו' רבי אבינא רמי, כתיב 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור', אמר הקדוש ברוך הוא לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת' (פסחים ג.).

והטעם שלעתיד לבוא יהא מותר לקורא בשם הוי"ה, היינו משום שאז תהיה הקירבה והידידות בין כנסת ישראל להקב"ה בדרגה רמה מאד בבחינת 'דוד ורעייה', ולרעייה מותר לבטא את שמו של הדוד. וכדכתיב 'ומשוש חתן על כלה ישיש עלייך אלוקיך' (ישעיה סב, ה), 'והיה ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי' (הושע ב, יח). וכן בבית המקדש הוא מקום קירבה וידידות 'מה ידידות משכנותיך', ולכן מותר לומר בבית המקדש בפה את שם העצם.

השגה זאת בשם ה' יש בה התבוננות שלב אחר שלב, תחילה ההתבוננות שבהכרח הקב"ה קיים מאז ומעולם, שהוא כשלעצמו דבר מפליא ומעורר השתאות. ולאחר מכן כאשר מתבוננים איך יתכן דבר שקיים מאז ומעולם בלי סיבה קודמת, אזי מגיעים להשגה שהוא 'מחוייב המציאות' שזה מעורר יותר ההשתאות, מהו מהות דבר זה שהוא מחוייב המציאות. וכאשר מעמיקים להתבונן עוד בדבר זה, מגיעים להשגה יותר רמה שאם הוא מחוייב המציאות, אם כן לא יתכן שיהא שום דבר שאינו הוא, אלא בהכרח שכל המציאות הוא רק אורו יתברך ואין דבר זולתו. והוא הסוד הנקרא "יחודא עילאה". ומידת קליטת ותפיסת כל העניינים העמוקים הללו בדעת האדם וברגשותיו תלוי בכל אחד כפי דרגתו וכפי טוהר לבבו, וצריך כל אדם בעצמו לתפוס ולקלוט השגה זו שהוא דבר המסור ללב.

והנה כתיב 'קדוש קדוש קדוש ה' צבא-ות' (ישעיה ג, א), ומה שנאמר שלש פעמים קדוש, לפי פשוטו היינו בכדי לבטא את ריבוי הפלא וההשתאות, כי מספר שלש

מבטא ריבוי גדול עד בלי סוף, כמו שביארנו במקו"א (עיין 'בן מלך' - בראשית חלק א - מאמרי מבוא מאמר י).

אולם בתרגום שאנו אומרים ב'קדושה דסדרא' מפרש שכל 'קדוש' בא לבטא עוד ענין של פלא והשתאות בקדושת ה' - 'קדיש בשמי מרומא עילאה', 'קדיש על ארעא עובד גבורתיה', 'קדיש לעלם ולעלמי עלמיא'. - קדוש בשמים, קדוש על הארץ, קדוש לעולמי עולמים.

ונראה עומק הכוונה בזה, שיש כאן שלש השגות מופלאות שאין בלב הנבראים להכיל אותם בהבנה שלהם. הראשון הוא עצם ההשגה של עצמותו ומהותו, והיינו 'קדיש בשמי מרומא עילאה' כלומר שאפילו המלאכים שהם בשמי מרום במקומו של הקב"ה, וכדכתיב שם 'שרפים עומדים ממעל לו', אומרים קדוש, משום שאף הם אין משיגים את מציאות ה' מהו. ועוד ענין פלאי הוא מה שברא הקב"ה את העולם מאין ליש, שזה דבר בלתי מושג אין יתכן לברוא יש מאין, והיינו 'קדיש על ארעא עובד גבורתיה'. והענין הכי נשגב הוא ההשגה שהוא קיים מעולם ולעד, ובהכרח שהוא 'מחוייב המציאות', ומפליא על הדעת מהו מהות דבר זה, והיינו 'קדיש לעלם ולעלמי עלמיא'.

עוד יש לפרש את שלושת הקדושות, על פי מה שביארנו שישנם שלשה שלבי השגות בענין מחוייב המציאות.

פליאה ראשונה היא ההכרח שהוא יתברך קיים מאז ומעולם 'היה הווה ויהיה', שהוא דבר פלא והפלא שאין שכלנו מכיל אותו. ולמעלה מזה ההשגה שה' יתברך הוא 'מחוייב המציאות', והוא דבר שנשגב מבינתנו מהו מהות הדבר הזה שהוא מחוייב המציאות. והשלב הנוסף הוא ההשגה שאם הוא מחוייב המציאות, אם כן בהכרח שכל המציאות הוא רק אור ה' יתברך, שהוא סוד 'יחודא עילאה', וזה סוד נשגב מאד.

בשבת אחים

על ידי המצוות. ועוד אנו מברכים בברית מילה ברכת "אשר קידש יידי מבטן".

ואלו הם שני דרגות בקדושת ישראל, בברית מילה מברכים על הקדושה היסודית אשר טבועה בנפשם וחוקקה בתכונתם ובעצם טבעם, וזה מה שמברכים "אשר קדש יידי מבטן" כי קדושה זאת נמצאת בישראל

בברכת ברית מילה תיקנו ברכה לאחריה "אשר קידש יידי מבטן וחק בשארו שם" וחזתמים "כורת הברית".

והנה בכללות אנו מברכים שני ברכות על 'קדושת ישראל', בכל המצוות אנו מברכים בעת קיומם - "אשר קדשנו במצוותיו", על קדושת ישראל שנותן ה' בישראל

וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם וגו' והייתם קדושים לאלוקיכם' (במדבר טו, לט-מ).

מצוה נוספת המקיפה את האדם היא בזה שהוא דר בבית שיש בו מזוזה, שמצות מזוזה מכריזה שבבית זה הליכות החיים הם ברוח התורה, בית שחיים בו על פי נתיבות המצוות, ארחות יושר הגינות ועדינות והנהגה שרוח התורה נוחה הימנה, כראוי וכיאות לעם ה' אשר נבחר לתפקיד להיות 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'.

הרי שלשה מצוות המקיפים את היהודי מבחוץ, זו לפנים מזו, המסמלות את הקדושה והקשר עם הקב"ה. ועוד יש שלש מעלות קדושה שה' נותן בפנימיותו של כל איש ישראל.

האחד הוא חכמת התורה אשר נקלטת בלבנו ונתפסת בשכלנו ודעתנו, חכמת קודש ודעת ה', אשר חודרת לתוככי אישיותנו עד לדרגת תלמידי החכמים הזוכים לכך ש'תורה דיליה'.

עוד ענין פנימי הוא קדושת שבת קודש הזורחת בתוך כל איש יהודי, וכפי שאמרו חז"ל שהקב"ה נותן בתוך כל אחד מישראל 'נשמה יתירה' ומאיר בו אור קדושת השבת. ואמרו במדרש - 'קדשו באור פניו של אדם, לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת, כמו שהוא דומה בשבת' (ב"ר י"א, ב). כלומר שמהקדושה הפנימית של שבת ששורה בתוך איש ישראל, קורן אור פניו.

ועוד ענין שלישי של קדושה פנימית, והוא מה שהשכינה שוכנת בישראל, ואמרו הקדמונים ושכנתי בתוכם 'בתוך כל אחד ואחד' (אלשיך פרשת תרומה), כלומר שבכל יהודי יש בו השראת השכינה ששוכן בקרבו.

והנה בפסוק בפרשת האיזנו בו מתאר משה את החיבה שחיבה ה' את עם ישראל כתיב 'סובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו' (דברים לב, ז). וברש"י מפרש 'סובבנהו' בשני אופנים - פירוש אחד שה' סיבבם והקיפם בעננים, ופירוש נוסף הביא כדעת התרגום 'אשרינון סחור סחור לשכינתה' אהל מועד באמצע וארבע דגלים לארבע רוחות'. כלומר שמצד אחד ה' מסבב את ישראל ומחבקם להראות חביבותם, וכדכתיב 'וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם' (תהילים קכה), ומצד שני גם עם ישראל מסבבים את השכינה כמו שכתוב - 'סביב לאהל מועד יחנו' (במדבר ב, ב), והוא נמצא בתוכם כמלך בגדוד.

הרי מבואר בזה שהקשר והדביקות בין קוב"ה

מראשית יצירתם, והם כבר נולדים עם מציאות הקדושה הזאת. וזה מתבטא בנשמה קדושה ותכונות נעלות, וכן במידות של אצילות ועדינות, וכמו שאמרו 'שלשה סימנים יש באומה זו רחמנים ביישנים גומלי חסדים' (יבמות עט).

אולם על גבי זה ישנה קדושה נוספת שנתן הקב"ה לישראל, והיא קדושת המצוות, כי על ידי עשיית המצוות ישראל מתעלים ומתקדשים בקדושה עליונה, וכמו שכתוב 'ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוקיכם' (במדבר טו, מ) ועל קדושה נוספת זו זה תיקנו לברך בעת קיום המצוות 'אשר קדשנו במצוותי'.

וכן אומרים בנוסח תפילת המועדים "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו, ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות", וכל זה לפני "וקדשתנו במצוותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך". כלומר שגם לפני קדושת המצוות יש יתרון מעלה בורע אברהם ויצחק ויעקב, שאנו בעלי מעלה ורוממות בטבענו. ולכן האות על דבר זה הוא חותם החקוק בבשר, כלומר שזה טבוע בעצם מהותנו, ועצם אישיותנו היא מציאות נעלית ונבדלת משאר באי העולם.

והנה מה גדלה מעלת רוממות היהודי, שהוא מוקף מכל צדדיו באור קדושת ה', הן שעצם אישיותו ומציאותו טבועים בקדושה עליונה, כאמור, שזה מתבטא בחותם אות ברית קודש. שהוא מסמל את עצם מהות האדם שהוא מוקדש מבטן, דבוק בברית עם ה', ומעוטרת במידות נעלות ותכונות אציליות וקדושות. והנה נוסף על זה הוא מוקף במצוות שמסביב לו שמבטאים את הקדושה החופפת עליו, ועוד חדרים באישיותו ובנפשו בחינות פנימיות של קדושה, וכאשר יבואר.

והנה המצוות שהאדם מוקף בהם הם שלשה, מזוזה, ציצית, ותפילין.

והמצוה המקיפה אותו בצמידות לגופו היא 'מצות תפילין', שלא רק שהאדם לבוש בו אלא הוא קשור ומהודק בו בקשר איתו, 'לאות ולטוטפות' שהוא עבד נאמן להקב"ה, כי הפרשיות הנכללות בה דהיינו ההכרה בה', אהבתו ועבודתו, הם יסוד האדם היהודי, ולכן מתבטאת מצוה זו בקשר הצמוד לגופו.

על גבי מצוות יסודיות אלו שהם קשורות בעצם אישיותו, ישנה על האדם החובה הכללית לקיים את כל מצוות ה', וזה מתבטא ב'מצות ציצית', בלבוש המקיף את גופו, שבגד זה מבטא שהלובשו הוא קדוש בקדושת מצוותיו. וכמו שכתוב בפרשת ציצית - 'וראיתם אותו

ונמנו בזה שבעה מעלות קדושה שנתן הקב"ה בנו
להאיר עלינו ובתוכינו את אור קדושתו.

וכנסת ישראל הוא גם מקיפם מסביב להם, וגם נמצא
בפנימיותם ובתוכם.

בסעודת צפרא דשבתא

שני כבשים, על כן ביום השבת כופלים את הסעודה
ומביאים שני כבשים נוספים.

עיינן בדעת זקנים מבעלי התוס' - 'משל למלך
שאמר לעבדיו הכינו סעודה לבני, הכינו להם שני
מיני מאכלים, לאחר שסעדו ציוה המלך להכין לו
סעודתו, אמרו לו עבדיו מה נכין לך, אמר להם ולבני
מה הכינותם, אמרו לו כך וכך, אמר להם ולי כמו כן
אל תכינו יותר מבני, כך הקב"ה נתן לבני ישראל לחם
משנה ביום השבת לפיכך ציוה להקריב גם כן לחם
משנה, וזהו וביום השבת שני כבשים' (במדבר כח, ט).

וכן כתב בספורנו - 'אמנם בעניני קרבנות המוספין
ראוי להתבונן כי עם היות בקצתן לעולה פרים אילים
וכבשים וכו' הנה במוסף השבת אין בו וכו' כי אם
עולות כבשים לכפל התמיד להיות בו לחם משנה
למזבח, להורות על מעלת השבת בברכה וקידוש על
כל שאר הימים'.

וכמו"כ כתב באור החיים' על התורה - 'טעם
שמוסף שבת הוא מועט מכל מוספי ראשי'חדש ומוספי
יום טוב והמועדים הוא סוד לחם משנה ולזה מוספין
שני כבשים על שני כבשי התמיד'.

אמנם זה תמוה, כי אם טעם שני כבשים הוא בגדר
'לחם משנה' היה נכון להקריבם במקביל לקרבן התמיד,
דהיינו כבש אחד עם תמיד של שחר וכבש אחד עם
תמיד של בין הערביים. ואילו מצות המוספין היא
להקריב את שני הכבשים בפני עצמן, וגם זמן הקרבת
המוספין הוא שונה מזמן הקרבת התמידין.

והנראה שמוסף של שבת הוא בבחינת 'סעודה
שלישית', דכיון שמצות יום השבת הוא שצריך לאכול
בו שלש סעודות לרגל 'ברכת היום', כמו כן קרבנו
לחמו של הקב"ה הבא על המזבח אף הוא בא בתוספת
סעודה נוספת, שמלבד שני הכבשים הבאים בכל יום
אחד בבוקר ואחד בין הערביים, מוסיפים קרבן נוסף
לרגל יום השבת.

ומכיון שסעודה זו היא חשובה וחביבה שהיא באה
במיוחד לכבוד יום השבת, על כן היא באה כפולה -
'שני כבשים'.

בקרבן מוסף של יום השבת כתיב 'וביום השבת
שני כבשים בני שנה תמימים ושני עשרונים סולת
מנחה בלולה בשמן ונסכו' (במדבר כח, ט).

והדבר צריך ביאור, כי לכאורה הציווי להוסיף קרבן
בימים מקודשים ומיוחדים, נובע מקדושתו של יום
וחשיבותו, ואם כן מן הדין הוא שיהא מספר קרבנות
המוסף לפי מידת קדושת היום וחשיבותו, וככל שהיום
חשוב ומקודש יותר כן ירבה קרבן מוספו. ויש אפוא
לתמוה, שיום השבת - שקדושתו חמורה מקדושת כל
המועדים (שהרי עונש המחללו חמור מכולם) וכן תיקנו
בנוסח הפסילה 'וקדשתו מכל הזמנים'. - ומדוע קרבן
המוסף שלו הוא המועט מכל שאר קרבנות המוסף (ואף
מקרבן המוסף של ראש חודש שאינו אסור בעשיית מלאכה).

והנראה בזה דהנה במעלת יום השבת וחשיבותו
מצאנו שני עניינים, 'ברכה וקדושה', כמו שנאמר 'ויברך
אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו' (בראשית ב ג) 'על
כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו' (שמות כא א).

אמנם קרבן מוסף השבת אינו בא מצד מעלתו
כיום "קדוש" כי אין קדושתו של השבת באה מצדינו,
שהרי לא אירע בו דבר לעם ישראל, אלא הקב"ה קידש
אותו לשמו, ולכן מצדינו אין בו חובה להביא קרבן
מוסף כמו בשאר המועדים. אלא כל התוספת היא מצד
ששבת קודש הוא יום קדוש אצלו יתברך, ועל כן קבעה
תורה שקרבן-תמיד שעניינו הוא - 'קרבני לחמי לאשי
ריח ניחוחי', הבא בכל יום בשנים ליום, הרי שביום
השבת, להיותו יום מבורך וקדוש לה', יבוא בו התמיד
בתוספת-ריבוי, בשני כבשים נוספים.

וזה הטעם שבמוסף שבת לא כתיב 'והקרבתם'
או 'תקריבו' כמו בראשי חודשים ובכל המועדים, אלא
'וביום השבת שני כבשים'. כלומר שכהמשך להקרבת
'קרבני לחמי' שבכל יום מתקיים על ידי שני כבשים,
אזי ביום השבת 'קרבן לחמו' של הקב"ה מצריך עוד
שני כבשים. [ועיינן מה שביארנו בזה בארוכה בספר 'בן
מלך - מצוות התמידיות שבמקדש' סימן ב פרק ב].

והנה מבואר בכמה מפרשים שהטעם הוא כעין
לחם משנה, שכיון שבכל יום קרבן התמיד הוא

ובזה יבואר מה דאיתא בגמרא (יומא סב:) דשני הכבשים של מוסף של שבת צריכין שיהיו שוים - 'במראה ובקומה ובדמים ובלקיחתן כאחד'. (ועי"ש ברש"י ובתוס' שיש גירסא שזה לעיכובא). ולא נתבאר טעמו אמאי בעינן דווקא כאן שיהיו שווים.

ולפי דברינו מבואר כמין חומר, דהא דבעינן שיהיו שווין, היינו משום שבוה מתבטא ששניהם הם בגדר סעודה אחת גדולה - כפולה. כלומר שגדר שני הכבשים הוא, כבש אחד כפול בעוד כבש כמוהו. ועיין במדרש שוחר טוב (תהילים צב, מובא בב"י אור"ח סימן רסג) שמשמע כדברינו.

[וכעין שמצינו לגבי שני שעירי יום הכיפורים, דמבואר בגמרא (שם) דצריכין שיהיו שוים, שגם שם גדר הדבר ששני השעירים בעיקרם חטאת אחת הם - "ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירים לחטאת וגו'". ודין חטאת זו, שתהא חציה, היינו השעיר שעלה עליו הגורל לה', קרב חטאת (להזאה ולשריפה), וחציה השני, דהיינו השעיר שעלה עליו הגורל לעזאזל, "יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדברה". ועל דרך זה יש לבאר בשתי צפרי מצורע ושני כבשיו דצריכין שיהיו שוין ואכ"מ להאריך בזה].

ובזה יתיישב על נכונה מה שיש להקשות בלשון הפסוק, 'ושני עשרונים סולת מנחה בלולה בשמן'. כי הנה בכל המנחות של קרבנות המוספין כתבה תורה עשרון אחד לכבש האחד, ואין התורה מסכמת את חשבון העשרונים לכל הכבשים יחד, ומדוע בקרבן השבת כתבה תורה את חשבון העשרונים יחד - 'ושני

עשרונים'. [וכבר עמדו על זה הרש"ש במסכת מנחות פט: וה'משך חכמה' בפרשת מצורע עיי"ש].

אכן לפי האמור הרי אין שני הכבשים של מוסף השבת כשאר כבשי המוספין הבאים במספרם, שכל אחד מהכבשים הוא קרבן בפני עצמו, אלא שני הכבשים הם כקרבן אחד, ואם כן אף מנחת הנסכין שלו אין גדרו שיש עשרון לכל אחד מהכבשים, אלא שני העשרונים הם כחטיבה אחת של מנחה, הבאה כנגד קרבן אחד של שני כבשים. והבן.

ונראה שיש נפק"מ להלכה לגדר זה דהנה אמרו במתני' - 'לא היה מודד לא בשלשה לפה, ולא בשל שנים לאילי, אלא מודדן עשרונות' (מנחות פז.). אולם כל זה רק לגבי המדידה, אבל הקרבת המנחה נראה פשוט שצריך להקריב כל שלושת העשרונים של הפר כאחד, כיון שהיא מנחה אחת של שלשה עשרונים, וכעין מה דמצינו דבקרבן צריך להקריב כל האיברים כאחד דילפינן מדכתיב - 'והקטירים' - 'שיהא כולן כאחד' (פסחים סד:). ויתירה מזו כתב ב'שפת אמת' (מנחות שם) דאפילו הבלילה מסתבר שצריך לבלול כל שלשת העשרונים כאחד.

אולם במנחות הבאים על כמה קרבנות הרי וודאי שאין צריך להקריבן כולן כאחת, והנה לפי דברינו נראה ששני העשרונים של מוסף שבת, אף שהם באים על שני כבשים, צריך להקריבן דווקא כאחת, כיון שמנחה אחת היא. [ודומה למנחה הבאה על כבש העומר ששיעורה שני עשרונים, דהתם וודאי שצריך להקריב את שני העשרונים כאחת, שהרי מנחה אחת היא הבאה על כבש אחד].

התודה והברכה ל'ידינו הכבדים מתומכי מכונונו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב ל'ידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **נחמיה** ברי"ד **חשין** שליט"א
לרגל הולדת הבן

ברכת מזל טוב ל'ידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **אפרים שוטלנד** שליט"א
לרגל אירוסיו בנו

ברכת מזל טוב ל'ידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **יהודה קופרשטוק** שליט"א
לרגל אירוסיו בנו

ברכת מזל טוב ל'ידינו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכונונו
העסקן החשוב, רודף צדקה וחסד
הרה"ח רבי **מרדכי דייטש** שליט"א
לרגל נישואי בתו תחי' עב"ג
החתן **פינחס** הי"ו
בן הרה"ג רבי **שמעון סירוטה** שליט"א

עולו ואתכנשו להילולא דרבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

הננו בזה לקרוא לדידנו וחברי קהילתנו האברכים והבחורים תלמידי ישיבה גדולה וישיבה קטנה, וכל תלמידי ושומעי לקחו של רבינו זצוק"ל די בכל אתר ואתר לחלוק כבוד לזכרו של רבינו ולהשתתף בסעודת ההילולא השנתית לרגל יום היארצייט השלישי להסתלקותו שיתקיים בשילוב מעמד שמחת התורה לרגל הדפסת הספר 'בן מלך - ויקרא חלק ב' [ספר שמיני בהוצאת המכון מאז ההסתלקות]

המעמד הגדול יתקיים בעז"ה
ליל ט"ז מרחשוון אור ליום שישי פרשת וירא באולם מתנ"ס פריימן ביתר עילית שכונת התמר

בראשות ראשי הקהילה רבנים וראשי ישיבות
 סדר היום: תפילת ערבית בשעה 7.30
 נטילת ידים בשעה 8.00 סעודה כיד המלך
דבר המעמד מפי מורינו שליט"א

אורח הכבוד פה מפיק מרגליות, מתלמידי רבינו זצוק"ל
הגאון רבי ברוך צבי גרינבוים שליט"א
 ראש ישיבת דרך ה'

נציג המכון יציג את ההתפתחויות התוכניות להרחבת והמשך הפעילות בסיום הסעודה יחולק הכרך החדש של ספר 'בן מלך על התורה' למנויי ותומכי המכון

לאחר המעמד יועמדו אוטובוסים לרשות הציבור לעליה על ציון קברו בהר המנוחות
תורתו מִגן לְנוּ הִיא מְאֹדָת עֵינֵינוּ הוּא יִמְלִיךְנוּ טוֹב בְּעֵדְנוּ
 בברכת התורה
הנהלת מכון "כתבי בן מלך"

נ.ב. לאחר היא"צ יהיה ניתן להשיג את הספר אצל נציגי המכון

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
 נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com